HAKEMLİ MAKALE

ANONİM ŞİRKETLERDE BORCA BATIKLIK VE SERMAYE KAYBI KAVRAMLARI VE 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NDA (TTK) YER ALAN DÜZENLEMELER

THE CONCEPTS OF INSOLVENCY AND LOSS OF CAPITAL IN JOINT STOCK COMPANIES AND THE REGULATIONS IN THE TURKISH COMMERCIAL CODE

Berrak SOYALP*

İlker KIYMETLİ ŞEN**

ÖZ

Şirketlerin sahip ve ortaklarının şirketteki paylarını temsil eden öz sermayenin büyüklüğü söz konusu şirketin finansal açıdan güçlü olduğunun bir göstergesidir. Sınırsız ömür ile kurulan işletmelerin sürekli sermaye kaybı yaşaması bu ömrün sonlanmasına sebep olabilir. Bu nedenle sermayenin korunması işletmenin devamlılığı için esastır. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 376 maddesinde "sermayenin kaybı" ve zarar bilançosunun özel bir çeşidi olan "borca batıklık" kavramı ve buna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Kanun koyucu sermaye kaybı tespitinden sonra sermaye kaybının giderilmesine ilişkin birtakım olanaklar sunduğu gibi, şirketin borca batıklık bilançosunun incelenmesinden ve borca batık olduğunun karar verilmesi halinde de mahkeme tarafından verilecek olan iflas kararı

ABSTRACT

The size of the equity capital, which represents the shares of the owners and partners of the companies in the company, is an indicator of the financial strength of the company in question. The continuous loss of capital of the enterprises established with an unlimited life may cause the end of this life. Therefore, the protection of capital is essential for the continuity of the enterprise. Article 376 of the Turkish Commercial Code No. 6102 includes the concept of "loss of capital" and "insolvency", which is a special type of loss balance sheet, and regulations related to it. The legislator not only offers some possibilities for the elimination of the capital loss after the determination of the capital loss, but also foresees some measures in order to prevent the bankruptcy of the company before

* Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, berrak.soyalp@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0001-5699-5885.

** Prof.Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, ilksen@ticaret.edu.tr, ORC-ID: 0000-0001-6175-3397.

Soyalp, B., Kıymetli Şen, İ. (Ocak 2023). Anonim Şirketlerde Borca Batıklık ve Sermaye Kaybı Kavramları ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (Ttk) Yer Alan Düzenlemeler, *Vergi Raporu, 280,* (137-153).

Makale Türü: Derleme

M.G.T.: ***15.12.2022*** */ M.K.T.:* ***05.01.2023***

öncesinde şirketin iflasının engellenmesi adına birtakım tedbirler öngörmektedir.

Anahtar Kelimeler: Borca Batıklık, Sermaye Kaybı, Borca Batıklık Bilançosu, Sermayenin Arttırılması, Sermayenin Tamamlanması, Sermaye Azaltımı.

JEL Sınıflandırma Kodları: M40, M41.

the bankruptcy decision to be made by the court, in case the company's insolvent balance sheet is examined and it is decided that it is insolvent.

Keywords: insolvency, loss of capital, insolvency balance sheet, increase in capital, completion of capital, capital reduction.

JEL Classification Codes: M40, M41.

GİRİŞ

İşletmelerin temel yapıtaşı sermayeleridir. İşletmenin ortaklarının işletmenin kuruluşunda ortaya koydukları tüm ayni ve nakdi unsurlarla birlikte işletmenin ömrü süresince elde etmiş olduğu karların ortaklara dağıtılmayıp işletmeye kalan kısmı özsermaye olarak adlandırılır. [1]Şirketlerin, sahip ve ortaklarının şirketteki paylarını temsil eden özsermayenin büyüklüğü söz konusu şirketin finansal açıdan güçlü olduğunun bir göstergesidir. Sınırsız ömür ile kurulan işletmelerin sürekli sermaye kaybı yaşaması bu ömrün sonlanmasına sebep olabilir. Bu nedenle sermayenin korunması işletmenin devamlılığı için esastır. Gerek ortakların haklarının korunması gerek işletmenin sürekliliği açısından "sermayenin kaybı" ve zarar bilançosunun özel bir çeşidi olan "borca batıklık" kavramı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Şirketler Hukuku kısmında yer almaktadır. Sermayenin tamamının karşılıksız kalması durumunda zorunlu bir iflas sebebi sayılan "borca batıklık" hali TTK'nın 376 maddesinde düzenlenmiştir. TTK 376. maddesinin üçüncü fıkrasına ilişkin gerekçesinde ise borca batık olma kavramı "işletmenin aktifleri, yıllık bilançoda olduğu gibi defter değerleri haricinde gerçek (rayiç-olası satış değerleri) değerleriyle değerlemeye tabi tutulsalar bile şirketin alacaklılarının, alacaklarını tahsil edememesi, sirketin borç ve taahhütlerini karşılayamaması durumu" olarak tanımlanmaktadır.

1- 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NUN 376 MADDESİ KAPSAMINDA SERMAYE KAYBI VE BORCA BATIKLIK KAVRAMI

Sermayenin kaybı kavramı, TTK'nın 376/1-2'inci fıkrasında, borca batıklık ise 376'ncı maddenin 3'üncü fıkrasında düzenlenmiştir. Ancak maddenin kapsamı halka açık şirketlerin sermaye kayıplarını ve borca batık olduklarını belirlemesi açısından yeterli değildir. Bu sebeple Ticaret Bakanlığı tarafından 2018 ve 2020 yıllarında bu madde hükmünü değişikliğe uğratan iki ayrı tebliğ yayınlanmıştır. En güncel tebliğ ise 26 Aralık 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376'ncı maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'dir. (Bu bölümde "Tebliğ" olarak anılacaktır.)

1.1- Sermaye Kaybı Kavramı

TTK'nın 376/1-2-3 maddelerinde düzenlenen ve işletme tarafından önlem alınmasını gerektiren sermaye kaybı durumları aşağıdaki gibidir;[2]

---

[1] Selin ERTÜRK ATABEY. "Öz Sermaye Kavramı ve Türk Vergi Mevzuatında Uygulama Alanları". Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar.Sayı 619. 2016. s.89-97

[2] İsmail KAYAR. «*Yeni TTK'ya* Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca *Batıklığın Tespiti ve Sonuçları*". Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. Sayı 18.2012.s.643-658

- Şirketin sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kalması. (TTK 376/1)
- Şirketin sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının zarar sebebiyle üçte ikisinin karşılıksız kalması. (TTK 376/2)
- Şirketin sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının tamamının zarar sebebiyle karşılıksız kalması. (Borca batıklık) (TTK 376/3)

Madde içerisinde geçen ancak tanımları yer almayan, son bilanço, sermaye ve kanuni yedek akçe kavramları aşağıda açıklanmıştır.

- Son Bilanço Kavramı

TTK 376. Maddesinde, sermaye kaybı kavramı tanımına yer verilmemekle birlikte, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının, zarar sebebiyle karşılıksız kalması durumunun son yıllık bilançodan tespit edileceği hüküm altına alınmıştır. Hükmün gerekçesinde ise, son yıllık bilanço haricinde, ara dönem bilançosundan da bu durumun tespitinin mümkün olduğu belirtilmiştir. Bu hükümle birlikte sermaye, zarar, yasal yedek akçe ve son yıllık bilanço kavramları önem kazanmaktadır.

Sermaye kaybı tespitinin, son yıllık bilançoya göre yapılması gerekmektedir. İşletmenin her faaliyet dönemi sonunda düzenlemesi gereken yıllık bilanço, Kamu Gözetim Kurumu (KGK) ve TTK'nın belirtmiş olduğu prosedürlere uygun olarak hazırlanmalıdır. Yıllık bilanço hazırlamasında KGK'nın öngörmüş olduğu işletmenin süreklilik ilkesini benimseyen üç mevzuat tipi mevcuttur. Bunlar TMS/TFRS, BOBİ FRS VE MSUGT şeklindedir. Anonim şirket statüsünde bulunan her şirket hem TFRS hem de MSUGT yönünden bilanço düzenlemek zorundadır.

- Sermaye Kavramı

TTK'nın 332. maddesinde açıklandığı üzere, esas sermaye sistemine tabi anonim şirketlerde, esas sermaye, esas sözleşmede ortakların rakamsal olarak taahhüt ettiği nominal sermayeyi temsil eder. Kayıtlı sermaye sisteminde, kayıtlı, başlangıç ve çıkarılmış sermaye olarak üç adet sermaye çeşidi mevcuttur. Yine aynı maddede, söz konusu sermaye sistemine tabi olan anonim şirketlerde, kayıtlı sermaye, şirket ortaklarının esas sözleşmede hüküm bulunması kaydıyla, TTK' nın sermaye arttırımı ile ilgili prosedürlerine tabi olmaksızın çıkarabilecekleri pay miktarını ticaret sicilinde gösteren tavan sermaye olarak tanımlanmıştır. Başlangıç sermayesi şirketin kurulma aşamasında ve kayıtlı sermaye sistemine geçiş aşamasında sahip olunması gereken zorunlu sermayeyi ifade eder. Çıkarılmış sermaye ise şirketin yönetim kurulu kararı ile satışa çıkardığı hisselerinin nominal değeridir. Sermaye kaybı tespit edilirken nominal tutarın gözetilmesi esastır. [3]

TTK' nın 514. maddesine göre konsolide olarak hazırlanan finansal tablolarda dikkate alınması gereken özkaynak, ana ortaklıkla birlikte konsolide olmuş diğer ortaklıkların toplam özkaynak tutarıdır.

- Yedek Akçe Kavramı

TTK'da yedek akçelerin tanımı verilmemekle birlikte ayrılması gereken oranların belirlemesi yapılmıştır.

Kanuni yedek akçe ayrılması zorunlu olmakla birlikte kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır.

İlk olarak, TTK'nın 519. Maddesinde, kanuni yedek akçeler *"Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır"* şeklinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, her yıl bilançonun

[3] Raziye AKSU ÖZKAN. *"Anonim Şirkette Sermaye Kaybının Tespit Edilmesi".* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Sayı 70. 2021.s.721-759

kar göstermesi halinde, yıllık karın yüzde 5'i oranında, sermayenin yüzde 20 oranına ulaşılıncaya kadar kanuni yedek akçe ayrılması zorunludur. Bu tutar 1. tertip yedek akçe olarak adlandırılır. Bu aşamadan sonra, ilgili yıl veya takip eden yıllarda kar sahiplerine yüzde 5 oranında kar payı dağıtıldıktan sonra kalan tutarın yüzde 10'u oranında kanuni yedek akçe ayrılır. Bu tutar 2. tertip kanuni yedek akçe olarak adlandırılır.

İkinci olarak kanuni yedek akçeler TTK'nın *520*. maddesinde şirket, iktisap ettiği kendi payları için iktisap değerlerini karşılayan tutarda yedek akçe ayırmalıdır. Bu yedek akçeler, anılan paylar devredildikleri veya yok edildikleri takdirde iktisap değerlerini karşılayan tutarda çözülebilirler. Yeniden değerleme fonu ile ilgili mevzuat uyarınca pasifte yer alan diğer fonlar, sermayeye dönüştürüldükleri ve yeniden değerlendirilen aktifler amorti edildikleri veya devredildikleri takdirde çözülebilirler." şeklinde düzenlenmiştir.

TTK'nın 519 maddesinde bahsi geçen yedek akçeler sermayenin yüzde 50'sini geçmediği takdirde işletmenin kötü gidişatını düzeltmeye, devreden zararlarını karşılamaya, işletmenin sürekliliğini sağlamaya yönelik kullanılmalıdır. TTK'nın 520. maddesinde tanımlanan yedek akçelerin işletme tarafından ayrılması zorunlu olmakla birlikte, şirket hisseleri ve yeniden değerleme fonları ile alakalı şartlar sağlandıktan sonra kullanımı mümkün olmaktadır.

Her iki maddede bahsedilen yedek akçeler kanun koyucu tarafından ihtiyatlılık ilkesi gereği ayrılması zorunlu tutarlardır. Sermaye kaybının tespitinde hesaplamaya katılması gereken kanuni yedek akçeler, kanunun lafzından da anlaşılacağı üzere TTK'nın 519. maddesinde bahsi geçen, şirketin darboğazda olması durumunda başvurabileceği yedek akçelerdir. TTK'nın 520. maddesinde adı geçen kanuni yedek akçelerin kullanılması için birtakım özel şartlar mevcuttur, bu nedenle sermaye kaybı tespitinde dikkate alınması, TTK'nın 376. maddesinin uygulanmasına uyum sağlamamaktadır.

Zarar Kavramı

Sermaye kaybının tespitinde sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının zarar karşısındaki oranı dikkate alınmaktadır. Bilançoda zarar unsuru, "Özkaynaklar" kaleminin altında ilgili yılın zararı olan "Dönem Net Zararı" ve geçmiş yıllarda oluşmuş en fazla beş yıla kadar dikkate alınabilecek olan "Geçmiş Yıllar Zararları" hesabından oluşmaktadır.

KGK tarafından yayınlanan Finansal Raporlamaya ilişkin "Kavramsal Çerçevede" açıklandığı üzere bilanço, varlıklar, yükümlülükler ve özkaynaklardan oluşmaktadır. Özkaynak kaleminin altında ise sermaye, kanuni yedek akçeler ve zarar unsurları yer almaktadır.

1.2- Sermaye Kaybının Tespit Edilmesi

Kanun koyucunun işletmenin devamlılığı konusunda erken uyarı mekanizması olmayı amaçlaması sonucunda TTK'nın 376/1 ve 2 hükümlerinde yer alan, sermaye kaybının tespiti halinde, bazı tedbirler öngörmüştür. Ancak bu tedbirlerin alınabilmesi için öncelikle sermaye kaybı olup olmadığının tespiti gereklidir.

26 Aralık 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376'ncı maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'de şirketlerde sermaye kaybının hesaplanması tekrar düzenlenmiştir. İlgili Tebliğ'in 6'ncı maddesinin başlığı ve maddenin 1'nci fıkrası aşağıdaki gibi güncellenmiştir.

Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kalması halinde genel kurul

Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının karşılıksız kalması durumu zararın, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısına eşit veya bu tutardan çok ve üçte ikisinden az olmasıdır. Bu durumda yönetim organı, genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

Söz Konusu Tebliğ'in Değişiklik Yapılmadan Önce 6. Maddesinin 1. Fıkrası "*Sermaye ile ka-*

nuni yedek akçeler toplamının en az yarısının karşılıksız kalması halinde yönetim organı, bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar." şeklinde düzenlenmiştir.

İlgili Tebliğ'in 7'nci maddesinin başlığı ve maddenin 1'nci fıkrası aşağıdaki gibi güncellenmiştir.

Zararın, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisine eşit veya bu tutardan çok olması halinde, toplantıya çağrılan genel kurul;

a) Kanunun 473 ilâ 475 inci maddelerine göre sermaye azaltımı yapılmasına,
b) Sermayenin tamamlanmasına,
c) Sermayenin artırılmasına,
karar verebilir

Bu sebeple sermaye kaybının hesaplanmasında birtakım değişiklikler doğmuş, yeni maddeye göre sermaye kaybının hangi şartlar dahilinde ve hangi unsura oranla ortaya çıkacağı durumu açıklığa kavuşturulmuştur. Bu durumda sermaye kaybının gerçekleşmesi için zararın, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısına eşit veya bu tutardan çok ve üçte ikisinden az olması gerekmektedir. Aksi durumda sermayenin karşılıksız kalma durumunun ortaya çıkacağı ve alınması gereken tedbirler açıklanmıştır. Sözü edilen zararın hesaplanmasında, (net) geçmiş yıl zararları ile dönem zararının toplamı dikkate alınmaktadır. Bunun haricinde, döviz piyasalarının hareketli olması sebebiyle Tebliğ'in geçici 1. maddesinde kur farkından doğan zararlar, kiralama, amortisman ve personel giderleri konu edilmiştir. Söz konusu maddede şirketleri teknik iflastan korumak adına sermaye kaybı ve borca batık olma durumunu analiz etme sırasında şirketlerin yabancı para cinsinden doğan yükümlülüklerine ait kur farkı giderlerinin tamamının, bunun haricinde tahakkuk eden kiralamalardan doğan giderler, personel giderleri ve amortisman giderlerinin yarısının hesaplamaya dahil edilmemesinin bir tercih olduğu hüküm altına alınmıştır. Sermaye kaybı ve borca batık olma durumunu belirleyen finansal tabloların hazırlanması esnasında, bu giderlerin hesaplamalara dahil edilmemesine karar verilmesi durumunda, herhangi bir kayıt yapılamayacağı, bu durumun dipnotlarda açıklanması gerektiği aynı maddede vurgulanmıştır.

2- SERMAYENİN KAYBI HALİNDE ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER

Sermayenin kaybı durumunun tespiti halinde, sermaye kaybının giderilmesine yönelik sermaye azaltımı, arttırımı ya da tamamlaması şeklinde işlemler uygulanabilmektedir.

2.1- Sermaye Azaltımı

Tebliğ'in 8. Maddesi, sermaye azaltımını "*Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az üçte ikisi zarar sebebiyle karşılıksız kalan şirketin genel kurulu, kalan sermayeyle yetinmeye karar verdiği takdirde sermaye azaltımı Kanunun 473 ilâ 475 inci maddelerine göre yapılır. Sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının* özvarlık içerisinde korunması şartıyla, sermaye asgari sermaye tutarına kadar indirilebilir. şeklinde açıklamıştır.

Kanun koyucu, TTK 473/5. maddesi ile sermaye azaltımını sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özvkaynaklar içerisinde korunmasını şart koşarak asgari sermaye tutarının aşağısında sermaye belirlenemeyeceğini hükmetmiştir. TTK'nın 332. maddesi uyarınca esas sermaye sistemindeki anonim şirketlerde asgari sermaye tutarı 50.000-TL, kayıtlı sermaye sistemindeki şirketlerde 100.000-TL olarak belirlenmiştir. Tebliğ'in 8/2 maddesinde "*Bu madde kapsamında yapılacak sermaye azaltımında* yönetim organı, alacaklıları çağırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçebilir." İlgili madde TTK'nın 474/2 maddesinin bir tekrarı olarak sermaye azaltımını olanak ve kolaylık sağlamayı amaçlamıştır.

Tebliğ'in 8. maddesinde yapılabilecek sermaye azaltılması işlemine ilişkin örnek durum aşağıda yer almaktadır.

Varlık/Aktif	TL	Kaynak/Pasif	TL
Dönen V.		**Yükümlülükler**	
Duran V.		**Özkaynaklar**	100.000
		Ödenmiş Sermaye	190.000
		Enflasyon Düzeltmesi Önemli Farkları	10.000
		Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	70.000
		Paylara İlişkin Primler	20.000
		Geçmiş Yıllar Zararı	-100.000
		Geçmiş Yıllar Karları	10.000
		Dönem Net Zararı	-100.000

Genel kurul toplantısında, ortaklar tarafından verilen sermaye azaltımı kararı sonrasında, şirketin finansal tablolarında, önce geçmiş yıl karlarından, geçmiş yıl zararlarının mahsup edilmesi gerekmektedir.

.... / .... / .....

SERMAYE	90.000	
GEÇMİŞ YIL KARLARI	10.000	
GEÇMİŞ YIL ZARARI		100.000

/

Bu işlemin sonucunda, şirketin finansal tablolarında, özkaynak kalemi aşağıdaki gibi düzenlenecektir.

Varlık/Aktif	TL	Kaynak/Pasif	TL
Dönen V.	-	**Yükümlülükler**	-
Duran V.	-	**Özkaynaklar**	100.000,00
		Ödenmiş Sermaye	190.000,00
		Enflasyon Düzeltmesi Önemli Farkları	10.000,00
		Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	70.000,00
		Paylara İlişkin Primler	20.000,00
		Geçmiş Yıllar Zararı	-100.000,00
		Geçmiş Yıllar Karları	10.000,00
		Dönem Net Zararı	-100.000,00

Zarar (TL)	190.000
Sermaye ile yasal yedek akçeler toplamının yarısı (TL)	135.000
Sermaye ile yasal yedek akçeler toplamının üçte ikisi (TL)	180.000

İlgili örnekte, sermayenin 2/3'ünün karşılıksız kalma durumu doğmuştur. Bu durumda şirket, bilanço açığını kapatmak için sermaye azaltımı yolunu seçtiği takdirde yapılması gereken hesaplama aşağıdaki gibidir.

Sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özkaynaklar içerisinde korunması şartı ile sermaye en az 50.000-TL olarak hesaplanmıştır. Sermayenin 50.000-TL olması durumunda sermaye 150.000-TL azaltılmalı, bu durumda zarar 40.000-TL olarak güncellenmektedir.

Zarar (TL)	40.000
Sermaye ile yasal yedek akçeler toplamının yarısı (TL)	60.000
Sermaye ile yasal yedek akçeler toplamının üçte ikisi (TL)	80.000

Sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özkaynaklar içerisinde korunması şartı ile sermaye en fazla 91.000-TL olarak hesaplanmıştır. Sermayenin 91.000-TL olması durumunda sermaye 109.000-TL azaltılmalı, bu durumda zarar 81.000-TL olarak güncellenmektedir.

Zarar (TL)	81.000
Sermaye ile yasal yedek akçeler toplamının yarısı (TL)	80.500
Sermaye ile yasal yedek akçeler toplamının üçte ikisi (TL)	106.700

2.2- Sermaye Tamamlanması

Tebliğ'in 9/1 maddesinde bilanço açıklarının ortakların tamamı veya bir kısmı tarafından kapatılabileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak kanuni yedek akçelerin eksik kalan kısmının tamamlanmasına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Ortakların payı oranında işletmeye vermekle yükümlü oldukları tutar, işletme açısından borç statüsünde değerlendirilmemekle beraber ortaklara geri ödenmez ve ileriki tarihlerde yapılacak olan sermaye arttırımı için avans niteliğinde kullanılamaz. Bilanço zararı ortaklar tarafından istenildiği zaman tamamlanabilir, buna ilişkin kanun hükmünce bir engel bulunmamaktadır. İlgili tutar özkaynakların altında "Sermaye Tamamlama Fonu" hesabında izlenmektedir. Tebliğ'in 9/1 maddesinde yapılabilecek sermaye tamamlanması işlemine ilişkin örnek durum aşağıda yer almaktadır.

Varlık/Aktif	TL	Kaynak/Pasif	TL
Dönen V.	-	**Yükümlülükler**	-
Duran V.	-	**Özkaynaklar**	100.000
		Ödenmiş Sermaye	190.000
		Enflasyon Düzeltmesi Önemli Farkları	10.000
		Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	70.000
		Paylara İlişkin Primler	20.000
		Geçmiş Yıllar Zararı	-100.000
		Geçmiş Yıllar Karları	10.000
		Dönem Net Zararı	-100.000

Özkaynaklar-(Ödenmiş Sermaye+Enflasyon Düzeltmesi Önemli Farkları) formülü ile şirketin zarar sebebiyle kaybetmiş olduğu tutara ulaşılmaktadır. Bu durumda şirketin (190.000+10.000)-100.000=100.000-TL sermaye kaybı mevcuttur. Kanuni yedek akçelerin eksik kalan kısmının tamamlanmasına ilişkin bir hüküm bulunmaması sebebiyle "Sermaye Tamamlama Fonu" 100.000-TL'den oluşacaktır. Genel kurul toplantısında ortaklara tarafından verilen sermaye tamamlanması kararı sonrasında, şirketin, finansal tablolarında izlemesi gereken muhasebe kaydı aşağıdaki gibi oluşturulacaktır.

.... / .... / .....

BANKALAR	100.000	
SERMAYE TAMAMLAMA FONU		100.000

/

Bu işlemin sonucunda şirketin finansal tablolarında özkaynak kalemi aşağıdaki gibi düzenlenecektir.

Varlık/Aktif	TL	Kaynak/Pasif	TL
Dönen V.	-	**Yükümlülükler**	-
Duran V.	-	**Özkaynaklar**	200.000
		Ödenmiş Sermaye	190.000
		Enflasyon Düzeltmesi Önemli Farkları	10.000
		Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	70.000
		Paylara İlişkin Primler	20.000
		Sermaye Tamamlama Fonu	100.000
		Geçmiş Yıllar Zararı	-100.000
		Geçmiş Yıllar Karları	10.000
		Dönem Net Zararı	-100.000

Yönetim kurulunun, sermaye tamamlama işlemi ve ilgili sorumluluklarını yerine getirmesinden sonra, şirket TTK 376/1 madde kapsamından çıkmış olmaktadır.

2.3- Sermayenin Arttırılması

Tebliğ'in 10. Maddesinde sermaye arttırımı açıklanmış ve üç çeşit sermaye artırımı yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Tebliğ'in 10/a maddesinde ilk olarak yapılabilecek sermaye arttırımı, sermayenin bilanço kaybı kadar azaltılması ile eşzamanlı yapılan genel kurulun istediği oranda sermayenin arttırılması şeklindedir. Sermaye arttırımının, sermaye azaltımı ile aynı tutarda yapılmasına karar verilmişse TTK 'nın 473/1 fıkrasınca esas sözleşmede herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak sermaye azaltımı ile sermaye arttırımı tutarları eşit değilse esas sözleşmede değişiklik yapılması gerekmektedir. Bunun dışında eşzamanlı sermaye arttırımında, arttırılan sermaye tutarının dörtte biri oranında sermayenin ödenmesi şart koşulmuştur. Bu bentte yer alan sermaye arttırımı şirketin sermaye azaltımı yapabilecek kapasitede sermaye varlığını barındırması gerektirdiğinden, sermayesi yüksek olan şirketler için daha avantajlı sayılmaktadır.

Tebliğ'in 10/a maddesinde ilk olarak yapılabilecek sermaye arttırımına ilişkin örnek durum aşağıda yer almaktadır.

Varlık/Aktif	TL	Kaynak/Pasif	TL
Dönen V.	-	**Yükümlülükler**	-
Duran V.	-	**Özkaynaklar**	200.000
		Ödenmiş Sermaye	450.000
		Enflasyon Düzeltmesi Önemli Farkları	50.000
		Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	100.000
		Paylara İlişkin Primler	0
		Geçmiş Yıllar Zararı	-150.000
		Geçmiş Yıllar Karları	50.000
		Dönem Net Zararı	-300.000

Yukarıda yer alan bilançonun sahibi olan şirket, sermayesinin 2/3'ünün karşılıksız kalma durumu ile karşılaşmıştır, bu sebeple şirket genel kurulu, sermayenin bilanço kaybı kadar azaltılması ile birlikte eşzamanlı yapılan sermayenin arttırılması kararına varmıştır. İlk olarak, sermaye, netleştirilmiş zarar olan 400.000-TL tutarında azaltılacak ve eşzamanlı olarak 40.000-TL arttırılacaktır.

Buna göre şirketin finansal tablolarında izleyeceği muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi oluşturulacaktır.

.... / .... / .....

SERMAYE	400.000	
GEÇMİŞ YILLAR ZARARI		400.000

/

.... / .... / .....

ÖDENMEMİŞ SERMAYE	400.000	
SERMAYE		400.000

/

Söz konusu işlem sonucunda şirketin özsermaye yapısı aşağıdaki gibi yeniden belirlenmiştir

	Sermaye Arttırımı Öncesi	Sermaye Azaltımı Sonrası	Sermaye Arttırımı Sonrası
Ödenmiş Sermaye	500.000	100.000	500.000
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	100.000	100.000	100.000
Netleştirilmiş Zarar	400.000	-	-
Özkaynaklar	200.000	200.000	600.000

Tebliğ'in 10/b maddesinde sermayenin bilanço zararı sonucu gerçekleşen kayıp kadar azaltılması yapılmadan direkt olarak sermaye arttırımı yoluna gidilebileceği hükmedilmiştir. Ancak, tescil edilecek sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özkaynakların içerinde korunmasını sağlayacak tutarın, sermaye arttırımı tescilinden evvel ödenmesi, koşul olarak öne sürülmüştür. Bu bentte adı geçen sermaye arttırımı, azaltım olmadan direkt olarak sermaye arttırımına yönelttiği için düşük sermayeli şirketler için daha avantajlı olmaktadır. Tebliğ'in 10/b maddesinde yapılabilecek sermaye arttırımına işlemine ilişkin örnek durum aşağıda yer almaktadır.

Varlık/Aktif	TL	Kaynak/Pasif	TL
Dönen V.	-	**Yükümlülükler**	-
Duran V.	-	**Özkaynaklar**	200.000
		Ödenmiş Sermaye	450.000
		Enflasyon Düzeltmesi Önemli Farkları	50.000
		Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	100.000
		Paylara İlişkin Primler	0
		Geçmiş Yıllar Zararı	-150.000
		Geçmiş Yıllar Karları	50.000
		Dönem Net Zararı	-300.000

Sermaye arttırımı yapılırken arttırılması gereken minimum sermaye miktarının hesaplanması gerekmektedir. Bu hesaplama yapılırken özkaynak tutarı ve özkaynağı oluşturan unsurlar dikkate alınmalıdır. Arttırılacak minimum sermaye miktarını hesaplamak adına oluşturulması gereken formül aşağıda yer almaktadır.[4]

[4] Okan ÜNALDI .*6102 sayılı TTK'nın 376. maddesinin Uygulanmasına Yönelik Genel Tebliği Kapsamında Finansal Tablolar.* Legal Mali Hukuk Dergisi.Sayı 171.2019. s.541–570.

K: Sermaye
L: Yasal Yedekler
ΔK=Sermaye Artış Tutarı
E: Özkaynaklar
K+L+ ΔK=2(E+ ΔK) ➤ ΔK = K + L – 2E olacaktır.

Sermaye azaltımı yapılmadan arttırılması gereken minimum sermaye miktarı ((500.000+100.000-(2*200.000)=200.000-TL olarak hesaplanmıştır. Ancak Tebliğ'de tescil edilecek sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özkaynakların içerinde korunmasını sağlayacak tutarın, sermaye arttırımı tescilinden evvel ödenmesi, koşul olarak öne sürüldüğü için 200.000-TL'nin yarısı olan 100.000-TL'nin tescilden önce şirketin banka hesaplarında bloke edilmesi gerekmektedir. Ödenmemiş sermaye olan, bu tutarın diğer yarısı 100.000-TL ve bunun dışında taahhüt edilen bir sermaye varsa ortaklar tarafından 24 ay içerisinde şirket hesaplarına ödenmesi gerekmektedir. Buna göre şirketin finansal tablolarında izleyeceği muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

.... / .... / .....

BANKA BLOKELERİ	100.000	
ÖDENMEMİŞ SERMAYE		100.000

/

.... / .... / .....

ÖDENMEMİŞ SERMAYE	200.000	
SERMAYE		200.000

/

Söz konusu işlem sonucunda şirketin özsermaye yapısı aşağıda gibi yeniden oluşturulmuştur.

	Sermaye Arttırımı Öncesi	**Sermaye Arttırımı Sonrası**
Ödenmiş Sermaye	500.000	700.000
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	100.000	100.000
Netleştirilmiş Zarar	400.000	400.000
Özkaynaklar	200.000	400.000

Tebliğ'in 10/c maddesinde sermayenin istenilen miktar kadar arttırılması ve daha sonra azaltılmasına karar verebileceği açıklanmıştır. Tescil edilecek sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özkaynakların içerinde korunmasını sağlayacak tutarın sermaye arttırımı tescilinden evvel ödenmesi bu bentte koşul olarak aranmamaktadır. Önce arttırım daha sonra azaltım yapılması, hem düşük sermayeli hem de bilanço zararı yüksek olan şirketler için bu sermaye arttırımı çeşidini uygun hale getirmektedir. Tebliğ'in 10/c maddesinde yapılabilecek sermaye arttırımı işlemine ilişkin örnek durum aşağıda yer almaktadır.

Varlık/Aktif	TL	Kaynak/Pasif	TL
Dönen V.	-	**Yükümlülükler**	-
Duran V.	-	**Özkaynaklar**	200.000
		Ödenmiş Sermaye	450.000
		Enflasyon Düzeltmesi Önemli Farkları	50.000
		Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	100.000
		Paylara İlişkin Primler	0
		Geçmiş Yıllar Zararı	-150.000
		Geçmiş Yıllar Karları	50.000
		Dönem Net Zararı	-300.000

Sermaye azaltımı yapmadan önce arttırılması gereken minimum sermaye miktarı((500.000+100.000-(2*200.000)=200.000-TL olarak hesaplanmıştır. İlgili bentte Tebliğ'in 10/b bendinden farklı olarak, bu tutarın sermaye arttırımı tescilinden evvel ödenmesi koşulu olarak aranmamaktadır.

	Sermaye Arttırımı Öncesi	Sermaye Arttırımı Sonrası	Sermaye Azaltımı Sonrası
Ödenmiş Sermaye	500.000	700.000	300.000
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	100.000	100.000	100.000
Netleştirilmiş Zarar	400.000	400.000	-
Özkaynaklar	200.000	400.000	400.000

Bu kapsamda, yönetim kurulunca sermaye arttırımı sebeplerini ve hedeflerini kapsayacak bir rapor hazırlanması ve bu raporun bağımsız denetimden geçmesi bununla birlikte sermaye arttırımı bilançodaki iç kaynaklardan karşılanmışsa, Bağımsız Denetçi Raporunda bu tutarın işletmenin iç kaynaklardan karşılandığının gösterilmesi gerekmektedir.

3- BORCA BATIKLIK KAVRAMI

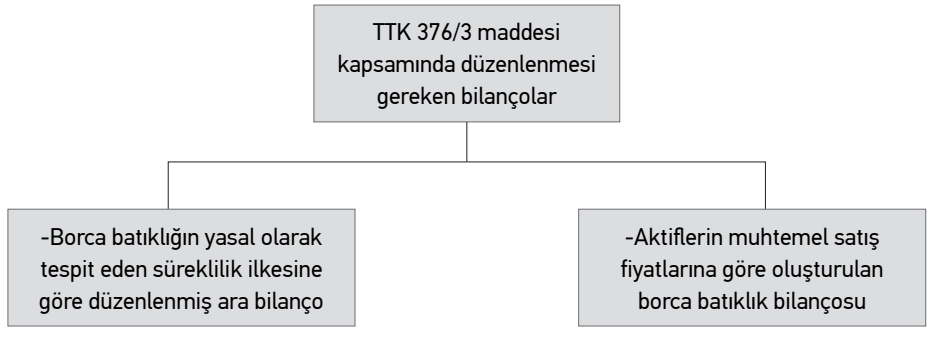
Borca batıklık kavramı, TTK'nın 376/3'üncü fıkrasında, şirketin sermayesi ile yasal yedekler toplamının 2/3'ünden fazlasının ya da tamamının zarar nedeniyle kaybı olarak açıklanmıştır. Şirket aktiflerinin tamamı nakde dönüştürüldüğünde dahi alacaklıların alacakları karşılanamaması durumu olan borca batıklık zorunlu bir iflas sebebidir.[5] Borca batıklık halinin sonucu hukuksal anlamda ise "teknik iflas" olarak adlandırılmaktadır. İlgili hükümde şirketin borca batıklık durumunun tespit edilmesi ve bu aşamadan sonra alınacak tedbirler düzenlenmiştir.

3.1- Borca Batıklık Halinin Tespiti

Şirketin borca batık olduğu, yıl sonunda ya da ara dönemde oluşturulan finansal tablolardan yönetim ya da denetim kurularınca tespit edilebilir. Tebliğ'in 13. maddesinde bahsedildiği üzere, TTK'nın 88. Maddesi'nde tanımlanan Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) tarafından yayımlanan

[5] İsmail KAYAR. "*Yeni TTK'ya* Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca *Batıklığın Tespiti ve Sonuçları*". Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi.Sayı 18.2012.s.643-658

Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) çerçevesinde hazırlanmış olan finansal tablolar esas alınacaktır. Bu tespitler sonucunda kanun koyucu, borca batıklık ile ilgili birtakım şüpheler doğması durumunda, bağımsız denetime tabi olan şirketlerde TFRS veya BOBİ FRS' ye göre, bağımsız denetime tabi olmayan şirketlerde ise MSUGT (Muhasebe Uygulamaları Genele Tebliği)'ye göre ara bilanço çıkartmasını hükmetmektedir. Bu bilançoda şirketin kanunen borca batık olup olmadığının tespiti yapılmaktadır. Söz konusu bilançoda borçların gerçek değerleri ile aktiflerin olası satış değerleri arasındaki farkın negatif bir değer alması durumunda şirketin derhal iflasının istenmesi gerekmektedir. İlgili farkın pozitif bir değer alması durumunda ise kanunda açıkça belirtilmese de şirketin TTK'nın 376. hükümlerine tabi olmadığı sonucuna varılmaktadır. Yönetim kurulu, söz konusu ara bilançoda borca batıklık durumunu tespit ettiğinde mahkemeye doğrudan borca batıklık hali için bildirimde bulunmaktadır. Mahkeme, yönetim kurulunun söz konusu bildirimi sonucunda iflas ya da iflas ertelemesini talep etmesi durumunda aktiflerin muhtemel satış fiyatlarına göre oluşturulan borca batıklık bilançosunu hazırlamak adına bilirkişi tayin etmektedir. Aktiflerin olası satış değerlerine göre hazırlanması gereken bu bilanço TTK' nın 324. maddesi hükümlerine göre oluşturulmaktadır. Sonuç olarak borca batıklık tespitinin yapılması aşamasında, yıllık bilanço haricinde oluşturulması gereken iki bilanço söz konusudur.

3.2- Borca Batıklık Bilançosunun Oluşturulması

Anonim şirketlerin olağan genel kurul toplantısı ve olağanüstü genel kurul toplantısı olarak iki toplantı çeşidi mevcuttur. Olağan genel kurul toplantısı hesap dönemlerinin bitiminden itibaren üç ay içinde yılda en az bir kere yapılmaktadır. Bu toplantıda şirketin yıllık bilançosu değerlendirilmektedir. Bunun haricinde yönetim kurulu olağanüstü hallerde şirket genel kurulunu toplantıya çağırabilir. Olağanüstü durumların değerlendirildiği bu toplantıda ise olağanüstü haller için hazırlanmış ara bilanço genel kurula sunulmaktadır. Buna paralel olarak TMS Kavramsal Çerçevede finansal tablolar genel amaçlı ve özel amaçlı olarak ikiye ayrılmaktadır. Yıllık olarak hazırlanması gereken finansal tablolar genel amaçlı olarak gruplandırılmaktadır. Borca batıklık bilançosu şirketin olağanüstü dönemlerinde hazırlanması gereken bir özel amaçlı bir bilançodur.[6] Dönem sonu yani yıllık bilanço ile ara bilançonun amaçlarının farklılığı sebebiyle bu

[6] Berna Burcu YILMAZ. "*Muhasebe Tekniği Yönünden Borca Batıklık Bilançosu İle Yıllık Bilanço'nun Karşılaştırılması*" . Öneri Dergisi .Sayı 8 (32) .2019.s.147-158 .

iki bilançonun içerdiği kalemlerin değerleme işlemleri de farklı olmaktadır. TTK 457. maddesinde tanımlanan yıllık bilançonun amacı işletmenin devamlılığı ilkesi çerçevesinde şirketin hesap dönemi sonunda kar zarar durumunu ortaya koymaktır. Ancak yıllık bilançoya varlıkların değerleri daha düşük yansıyabilmektedir. Bunların sebepleri arasında dönen varlıkların, maddi ve maddi olmayan duran varlıkların, çoğunlukla elde etme maliyeti ile bilançoya aktarılması, birtakım giderlere aktifleştirme işlemlerinin yapılması, birtakım varlıklara amortisman ayrılması, tahakkuk ve karşılık gibi geçici ve düzenleyici hesapların kullanılması gösterilebilir. Bu noktada borca batıklık bilançosu bir tasfiye bilançosu olması sebebiyle, yıllık bilançodan işletmenin devamlılığı ilkesini gütme konusunda ayrılmaktadır. TTK' nın 324/2'inci maddesinde borca batıklık bilançosunun şirketin aktiflerinin pasiflerini karşılama kabiliyetini ölçmek adına şirketin malvarlıklarının satış değerlerini yansıtacak şekilde hazırlanması gereken bir bilanço olduğu belirtilmiştir. Bu değerleme sonucunda varlıkların gerçek piyasa değerlerinin diğer bir adıyla rayiç bedellerini yansıtması esastır. İlgili maddede aktiflerin satış değerleriyle belirlenmesi dışında herhangi bir değerleme hükmü yer almamaktadır. Bu hükümden, borca batıklık bilançosunda TTK 460. ve devamı maddelerde yer alan yıllık bilançoda uygulanan değerleme hükümlerinin geçerli olmadığı anlaşılmaktadır. Borca batıklık bilançosunun birincil amacı alacaklıların alacaklarını tasfiye etmek olması sebebiyle, işletmenin devamlılığı ilkesini benimsememekle beraber devamlılık ilkesini destekleyici olan dönemsellik, tutarlılık ilkeleri de dikkate alınmamaktadır.[7] Borca batıklık bilançosu düzenlenmesinden evvel yıllık bilançodaki değerleme hususları dikkate alınmayacağı için fiili envanter ile miktar tespitleri yapılmaktadır. Yapılan envanter çalışmalarından sonra yeniden değerlenmesi gereken aktif ve pasif kalemleri ele alınmaktadır. Birincil amacın şirketin net malvarlığının ortaya çıkarılması sebebiyle özkaynaklar borca batıklık bilançosunda yer almamaktadır.[8]

Aşağıda TFRS kapsamında oluşturulmuş bilançodan, borca batıklık bilançosuna dönüştürülme aşaması gösterilmiştir.

Hesap Adı	Borca Batıklık Bilançosuna Dahil Edilme Durumu
Nakit ve Nakit Benzerleri	Kasa hesabının mutabakatı yapılır ve gerçek olan tutar bilançoya dahil edilir. Kasadaki döviz cinsinden olan tutarlar T.C. Merkez Bankasının efektif alış kuru üzerinden Türk Parasına çevrilir.
Finansal Yatırımlar	Finansal yatırımlarda izlenen ve geçiçi yatırım amacı ile bulundurulan hisse senedi tahvil, bono gibi menkul kıymetler borsa değerleri ile değerlenir. Borsa değerleri bulunmayan menkul kıymetler ise piyasada tespit edilen rayiç değerleri ile bilançoya dahil edilir.
Ticari Alacaklar	Ticari alacakların tahsil edilme olasılığına göre değerlendirme yapılır, tahsil edilebilir olanlar bilançoya dahil edilir. Senetli ve senetsiz olan alacaklar için reeskont hesaplanarak bugünkü değerlerine getirilir. Şüpheli ticari alacaklar, borca batıklık bilançosunda yer almamalıdır.

[7] Berna Burcu YILMAZ. a.g.m.s 149 .

[8] Ferhat BİTLİSLİ ve Tayfun YILMAZ. "İflasın Ertelenmesinde *Borca Batıklık Bilançosunun Oluşturulması: Bir Uygulama*". Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı 8 (15). 2016.s. 07-223

Stoklar	Fiili envanter çalışmasından sonra stokların elden çıkarılma derecesine göre ayrımı yapılır. Satılabilir olanlar bilançoya dahil edilir. Aynı şekilde mamül ve yarı mamül ayrımı da yapılması gerekir. Satılabilir durumda olan mamül ve yarımamüller borca batıklık bilançosuna dahil edilir.
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri hesabı, borca batıklık bilançosunda yer almamalıdır. Yıllara yaygın inşaat işine ilişkin yüklenilen inşaat malzemeleri ve tahakkuk edip tahsil edilmemiş hakedişler bilançonun aktifinde yer almakla birlikte, yıllara yaygın inşaat işi ile ilgili peşin yapılan ödemeler de kayıtlı değerleriyle gösterilir.
Diğer Dönen Varlıklar	Devreden KDV ve İndirilecek KDV hesapları defter değerleri ile İş Avansları ve Personel Avansları kayıtlı değerleri ile bilançoda yer alır, Geçici hesap niteliğinde olan Sayım Ve Tesellüm Noksanları borca batıklık bilançosunda yer almamalıdır.
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Duran Varlıklar	Satış amaçlı sınıflandırılan duran varlıkların olası satış değerlerinin bilirkişi tarafından tespiti sonucunda bulunan değer bilançoda yer almalıdır.
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Yatırım amaçlı gayrimenkullerin olası satış değerlerinin bilirkişi tarafından tespiti sonucunda bulunan değer bilançoda yer almalıdır
Maddi Duran Varlıklar	Maddi duran varlıkların olası satış değerlerinin bilirkişi tarafından tespiti sonucunda bulunan değer bilançoda yer almakla birlikte, maddi duran varlıklar üzerinden hesaplanan amortisman tutarları bilançoya dahil edilmemelidir.
Şerefiye ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar	Lisans, marka, patent gibi tescil ve değerlemeye tabi tutulan varlıklar yeniden değerlemeye tabi tutularak borca batıklık bilançosuna dahil edilmekle birlikte, maddi olmayan duran varlıklarda yer alan şerefiye, özel maliyetler, maddi olmayan varlıklar üzerinden yürütülen birikmiş amortismanlar bilançoya dahil edilmemelidir.
Canlı Varlıklar	Canlı varlıkların olası satış değerlerinin bilirkişi tarafından tespiti sonucunda bulunan değer, borca batıklık bilançosunda yer almalıdır.
Peşin Ödenmiş Giderler ve Gelir Tahakkukları	Peşin Ödenmiş Giderler .borca batıklık bilançosunda yer almaktadır. Ancak gelir tahakkukları finansal tabloda yer alan değeri üzerinden borca batıklık bilançosuna dahil edilir.
Ertelenmiş Vergi Varlığı/Yükümlülükleri	Ertelenmiş Vergi Varlıkları Ve Yükümlülükleri borca batıklık bilançosuna dahil edilmemelidir.
Finansal Yükümlülükler	Uzun ve kısa vadeli kredilerin anapara ve faizleri, çıkarılmış tahvil, bono ve senetlerin borç taksitleri ve faizleri kayıtlı değerleri ile yer alırlar. Finansal kiralama işlemlerinden kaynaklanan yükümlülüklerde kayıtlı değerleriyle borca batıklık bilançosunda yer almakla birlikte bu varlıklar için TFRS 9 kapsamında ayrılan beklenen kredi zararı karşılığı borca batıklık bilançosuna dahil edilmez
Ticari Borçlar	Senetli ve senetsiz ticari borçlar itfa edilmiş değerleri borca batıklık bilançosunda yer alır.

Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri	Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyetleri hesabının borca batıklık bilançosunda yer almaması gereklidir. Yıllara yaygın inşaat işine ilişkin yüklenilen inşaat malzemeleri ve tahakkuk edip tahsil edilmemiş hakedişler bilançonun aktifinde yer almalıdır. Yine yıllara yaygın inşaat işi ile ilgili peşin yapılan ödemeler de kayıtlı değerleriyle gösterilmelidir.
Ödenecek Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler	Vergi ve diğer yasal yükümlülükler, borç niteliğinde oldukları için bilançoya dahil edilirler
Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılıkları	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılıkları bilançoya kayıtı değerleri ile aktarılırlar.
Karşılıklar	Kıdem Tazminatı Karşılığı, Maliyet Giderleri Karşılığı ve Diğer Borç ve Gider Karşılıkları hesaplamaları dipnotlarda yapıldıktan sonra, güncel belirlenen tutarlar bilançoya aktarılır.
Ertelenmiş Gelirler ve Gider Tahakkukları	Ertelenmiş Gelirler hesabı borca batıklık bilançosunda yer almazlar.Ancak kısa ve uzun vadeli alacaklarda yer alan Gider Tahakkukları finansal tabloda yer alan değeri üzerinden borca batıklık bilançosuna dahil edilir.

3.3- Borca Batıklık Halinde Alınması Gereken Tedbirler

Kanun koyucu sermaye kaybı tespitinden sonra sermaye kaybının giderilmesine ilişkin birtakım olanaklar sunduğu gibi, şirketin borca batıklık bilançosunun incelenmesinden ve borca batık olduğunun karar verilmesi halinde de mahkeme tarafından verilecek olan iflas kararı öncesinde şirketin iflasının engellenmesi adına birtakım tedbirler öngörmektedir.

3.3.1- Bazı Alacaklıların Sıradan Sona Gitmesi

TTK'nın 376/3 fıkrasında bazı alacaklıların şirketin borca batıklığını bertaraf edecek tutarda olan alacağından vazgeçmesi ve alacak sırasındaki yerini en sona bırakma durumunu yazılı olarak kabul etmesi halinde, yönetim kurulu tarafından iflasın isteneceği mahkemeye atanmış bilirkişi tarafından doğrulanması koşulu ile şirketin iflası önlenebilmektedir. Ancak mahkemenin bu durumdan önce şirket hakkında borca batıklık hali nedeniyle iflas kararı vermemiş olması gerekmektedir. Bu durumda şirket ticari varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

3.3.2- İflasın Ertelenmesi

TTK'nın 377.maddesi ve İcra İflas Kanunu'nun 179/1 fıkrası uyarınca iflasın ertelenmesi ile ilgili yapılan düzenlemede, yönetim kurulu ve herhangi bir alacaklının şirkete ait nakit sermayenin korunmasını ve şirketin gerçekte var olan tüm kaynaklarını gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunduğu takdirde şirketin iflasının ertelenebileceği hüküm altına alınmıştır. İflasın ertelenmesi şirketin aktiflerini pasiflerini karşılayacak duruma getirip mali gücünün yerine gelmesini destekleyen bir uygulamadır. Mahkeme iflasın ertelenmesine karar verirken, borca batıklık bidiriminin, borca batıklık bilançosunun ve borca batıklık halinden kurtulmak adına düzenlenmiş iyileştirme projesinin, mahkemeye sunulmuş olması gerekmektedir.

3.3.3- Borca Batıklık veya Sermayenin Kaybı Halinde Birleşmeye Katılma

TTK'nın 139/1 fıkrasında düzenlenen birleşmeye katılma, şirketin mali durumunu iyileştir-

me müessesesi olup, sermaye kaybı ya da borca batıklık hali yaşayan bir işletmeyi bu durumdan çıkarabilecek özkaynağa sahip olan başka bir işletme ile birleşmesi olarak tanımlanmaktadır. TTK'nın 376/1 hükmünce sermaye ve kanuni yedek akçelerinin toplamının yarısını kaybetmiş, TTK'nın 376/2 hükmünce sermaye ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisini kaybetmiş ya da 376/3 fıkrası uyarınca borca batıklık halinde olan işletmeler kaybettikleri sermayeleri yerine koymak adına "işletme birleşmesi" müessesesinden yararlanabilmektedir.

SONUÇ

Sınırsız ömür ile kurulan işletmelerin sürekli sermaye kaybı yaşaması bu ömrün sonlanmasına sebep olabilir. Bu nedenle sermayenin korunması işletmenin devamlılığı için esastır. Kanun koyucunun işletmenin devamlılığı konusunda erken uyarı mekanizması olmasını amaçlaması sonucunda, sermayenin kaybı kavramı, TTK'nın 376/1-2'inci fıkrasında, borca batıklık ise 376'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasında düzenlenmiştir. TTK'nın 376/1 hükmünce sermaye ve kanuni yedek akçelerinin toplamının yarısını kaybetmiş, TTK'nın 376/2 hükmünce sermaye ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisini kaybetmiş ya da 376/3 uyarınca borca batıklık halinde olan işletmeler kaybettikleri sermayeleri yerine koymak adına kanun koyucunun sunmuş olduğu birtakım olanaklardan ve tedbirlerden yararlanabilmektedirler. Bu çalışmada amaç Tebliğ'de açıklanmamış kavramlara ışık tutmak, bu konuda çalışma yapan kişilere ve kurumlara şirketin sermaye kaybı ve borca batıklık ile karşı karşıya kalması durumunda yapılması gereken hesaplamaları ve muhasebe kayıtları ile örneklendirerek, TFRS kapsamında oluşturulmuş bir bilançonun borca batıklık bilançosuna çevrilme aşamasını göstermektir.

KAYNAKÇA

- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ,14.02.2011 / 27846 Sayılı Resmi Gazete.
- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 376. Maddesinin Uygulanmasına Yönelik Genel Tebliği, 15.09.2018 / 30536 Sayılı Resmi Gazete.
- AKSU ÖZKAN, R. (2021). *"Anonim Şirkette Sermaye Kaybının Tespit Edilmesi*". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Sayı 70.
- ATABEY, S. E. (2016). Öz Sermaye Kavramı ve Türk Vergi *Mevzuatında Uygulama Alanları* . Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar .Sayı 619.
- BİTLİSLİ, F., YILMAZ,T. (2016). "İflasın Ertelenmesinde *Borca Batıklık Bilançosunun Oluşturulması: Bir Uygulama*" Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı 8 (15).
- KAYAR, İ., (2012). *"Yeni TTK'ya* Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca *Batıklığın Tespiti ve Sonuçları",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. Sayı 18.
- ÜNALDI O. (2019). *6102 sayılı TTK'nın 376. maddesinin Uygulanmasına Yönelik Genel Tebliği Kapsamında Finansal Tablolar.* Legal Mali Hukuk Dergisi. Sayı 171.
- YILMAZ, B. B. (2009). *Muhasebe Tekniği Yönünden Borca Batıklık Bilançosu İle Yıllık Bilanço'nun Karşılaştırılması* .Öneri Dergisi ,Sayı 8 (32).